

سیزده بدر یا جشن بدرقه نوروز در سیزدهمین روز فروردین ماه، خود مجموعه دیگری از آداب نوروزی است. تدارک غذا، رفتن به دشت، گره زدن سبزه، بازی ها، دیدار مجدد خانواده ها، در کنار هم بودن و شادی کردن از جمله ویژگی ها و مراسم این روز است.

در فرهنگ اساطیر برای مراسم سیزده بدر معانی تمثیلی آورده شده است؛ از جمله: شادی و خنده در این روز به معنی فرو ریختن اندیشه های تیره و پلیدی، روبوسی نماد آشتی و به منزله تزکیه، خوردن غذا در دشت نشانه فدیة گوسفند بریان، به آب افکندن سبزه های تازه رسته، نشانه دادن هدیه به ایزد آب، ایزد بانو «ناهید» و گره زدن سبزه برای باز شدن بخت و تمثیلی از رسم بازی هم یادآور کشمکش ایزد باران و دیو خشکسالی است. شاید سیزده بدر به اندازه جشن نوروز قدمت داشته باشد اما متأسفانه منابع تاریخی در این باره به ندرت وجود دارد و اگر هم وجود داشته باشد، شناخت دقیقی به دست نمی دهد. آنچه روشن است پیوند مستقیم این آیین با جشن نوروز یا اعتدال بهاری است.

جشن سیزده بدر رسم و آیینی باستانی است که در همه مناطق، شهرها و روستاهای ایران، مردمان از خواص و عوام آن را پاس می دارند و برای حفظ فرهنگ دیرینه خود بعد از ۱۲ روز از آغاز زندگی نوین، در روز سیزدهم به دامان طبیعت می روند تا با گیاهان، درختان و دشت و دمن پیوند آشتی (۱) برقرار کنند. در واقع، جشن سیزده بدر، روز آغاز کشاورزی در سال نو است؛ آیین نخستین روز کشت و کار با گرد آمدن در زمین زراعی و آرزوی بارش باران و فرا رسیدن سالی خوب و خرم می باشد.



سیزده بدر

شاید به همین دلیل است که پس از گذشت قرن ها، هنوز این رسم پابرجاست. زیرا انسان بدون طبیعت معنا و مفهوم زندگی را از دست می دهد. این رسم به انسان امروز یادآور می شود که به هر دلیل «حتی اگر نداند یا نخواهد که بداند چرا» باز روز کشت و کار را گرامی می دارد و به طبیعت می رود تا برای زمین آرزوی سالی خوش و پر باران کند. این روز، روز گرامی داشت طبیعت، روز پیوند انسان با طبیعت و در واقع جشن طبیعت است. ویژگی های این جشن عبارت از گرد هم آمدن، هم سفره شدن، برپایی برخی آداب و مراسم مثل گره زدن سبزه و طبخ غذاهای ویژه است. تقریباً در همه جای این سرزمین در این روز یک شور همگانی و جمعی ایجاد می شود. همه

برای رفتن به دامان طبیعت آماده می شوند و تدارک می بینند. در گذشته این تدارک دیدن و رفتن همچون سایر مناسک با آداب و مراسم متنوع تری همراه بود.

علاوه بر رفتن به دامان طبیعت در این روز، غذاها و بازی های سیزده بدر هم از جمله ویژگی های این جشن آیینی بود. جشن سیزده بدر، همچون همه سورها غذاهای مختص به خود را داشت و این غذاها جز جدایی ناپذیر این روز بودند. در گذشته، غذاهای مختص این روز تنوع بیشتری داشتند اما سبزی جزو مشترک همه آنها بود؛ آش، کوکو، سبزی پلو، قرمه سبزی و سبزی خوردن تقریباً در سفره های همه مناطق دیده می شد. در واقع، آش بویژه آش رشته از غذاهای ثابت این روز بود. غذاهای متنوع دیگری هم برای این روز آماده می شد مانند عدس پلو، شوید پلو، باقالا پلو و کوفته برنجی و...

بازی ها هم از جمله آدابی بودند که در این روز به آن ها پرداخته می شد؛ تاب بازی یا طناب بازی (رایجترین بازی در این روز)، تخم مرغ بازی، کشتی گرفتن، گرگ بازی، الک دولک، و کوه پیمایی از بازی هایی بودند که در این روز انجام می شدند. ترانه خوانی و اجرای رقص های محلی نیز رواج داشت. در واقع گرد هم آمدن اقوام و آشنایان در کنار هم و داشتن فراغت در این روز و بودن در طبیعت باغ می شد تا مردم وقت شان را با بازی و تفریح پر کنند.

منابع:

آیین های نوروزی در مناطق مختلف ایران (از استقبال تا بدرقه)، پژوهشگر: سویل ماکویی

www.anthropology.ir

www.ghiasabadi.com/zamanejashnha/